

Survivor ή ό,τι έμεινε από το Άουσβιτς

Νώντας Σκυφτούλης

Εδώ δεν μιλάμε για τα συνήθη του καπιταλιστικού καταμερισμού, τον ανταγωνισμό στην επιβίωση, την ιεραρχία πλούτου και γοήτρου, την αξιολόγηση στις εξετάσεις κοινωνικής οικονομικής ανόδου. Εδώ μιλάμε για ένα παραλήρημα όπου ο «θάνατος» και ο αφανισμός του άλλου γίνονται τα έπαθλα για ένα χρηματικό βραβείο και ασφαλώς όλη αυτή η κατάσταση πάλι κέρδη θα αποφέρει στη διοργανώτρια αρχή. Τόσο παραληρηματικό που φτάνει στην πλήρη καταστροφή του ίδιου του συστήματος μέσα από τον αφανισμό όλων.

Το survivor είναι ένα τηλεοπτικό παιχνίδι επιβαλλόμενου πριμιτιβιστικού είδους, όπως επιβαλλόμενοι είναι και οι κανόνες του από την κερδοσκοπική διοργάνωση.

Μέσα στην καθολική ασημαντότητα εντός και εκτός παιχνιδιού παράγεται εκτός των άλλων και ένα σύνολο σημασιών για το πώς παίζεται η ζωή και γιατί. Ταυτόχρονα όμως σηματοδοτείται και η αξία της ζωής καθεαυτής καθώς και το νόημά της. Το survivor αποτελεί ένα «παιχνίδι» που υπάρχει για να καλύψει το τηλεοπτικό θέαμα αλλά όποιος εντέλει το παρακολουθεί έρχεται σε οικειότητα συμβολικά με ό,τι πιο φρικιαστικό παρήγαγε ο άνθρωπος σε όλα τα χρόνια της ύπαρξής του.

Το survivor που λέτε, δείχνει κάποιους ανθρώπους σε μια παραλία (στρατόπεδο) που προσπαθούν να συγκροτήσουν ομάδα κοινωνική και να επιβιώσουν χωρίς τη μεσολάβηση του πολιτισμού. Το μερίδιο του φαγητού πρέπει να το κερδίσουν διαγωνιζόμενοι σε συγκεκριμένα αθλήματα. Οι παίκτες δεν μπορούν να αποφασίσουν σχεδόν για τίποτα ούτε καν για το πώς να συνυπάρξουν, όση ελευθερία κι αν έχουν, διότι **μία είναι η απόφαση της προοπτικής: ποιον θα ρίξουν στον «φούρνο» την**

επόμενη φορά ώστε να μείνει ένας από τους 30 στο τέλος. Αυτοί οι 30 «μουσουλμάνοι» χωρίς ύπαρξη (homo sacer) αποφασίζουν μόνο για ένα πράγμα: την εξόντωση του επόμενου. Δεν είναι *sonderkommandos* που αναλαμβάνουν από τη διοργάνωση την εξόντωση άλλων αλλά διαχειρίζονται την εντολή της διοργάνωσης που είναι ο αφανισμός όλων πλην ενός.

Ακριβώς αυτή η προοπτική δεν μπορεί να δημιουργήσει καμιά **σχέση ομαδικότητας** αφού ο «θάνατος» είναι αναπόφευκτη προοπτική και ο καθένας βλέπει τον άλλον στη ίδια ομάδα ως τον πιθανό εκλέκτορα του «θανάτου» του. Ο απλός ορισμός της ομάδας που συγκροτείται με βάση τον κοινό σκοπό ή το κοινό έργο εδώ αναιρείται από τον πυρήνα του κανόνα του παιχνιδιού που είναι η προοπτική διάλυσης της ομάδας μέσα από την αλληλοεξόντωση. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι πρόκειται για μια κατάσταση Χομπσιανή (πόλεμος όλων εναντίον όλων) αλλά είναι πολύ χειρότερα τα πράγματα. Κάτι τέτοιο θα υφίστατο αν γινόταν αγώνας για την επιβίωση -όπως παραπλανά ο τίτλος- ενώ εδώ γίνεται αγώνας για την παράταση του «θανάτου» όπου ο καθολικός θάνατος είναι προδιαγεγραμμένος και προαποφασισμένος.

Ο «θάνατος» εδώ είναι μια συμφωνημένη συνθήκη ενώ οι «μουσουλμάνοι» βίωναν την αναξιοπρέπεια του «θανάτου» ως μη υπάρξεις μέσα σε μη υπάρξεις. Εννοώ ότι ο «μουσουλμάνος» ήταν σε υποδεέστερη κατάσταση προσωπικότητας από τον Εβραίο που περίμενε στην ουρά πριν εισπνεύσει το Zyklon B. Στην περίπτωση μας, αυτή του *survivor*, έχουμε μια ενδιάμεση κατάσταση ανάμεσα σε *sonderkommandos* και «μουσουλμάνους» αφού δεν συγκροτείται μία κοινωνική ομάδα που να οδηγείται με ευταξία στα «λουτρά».

Σε αυτές τις καταστάσεις η διάλυση της ζωής είναι η κυρίαρχη κατάσταση την οποία αποδέχονται όλοι και αυτό συγκροτεί ένα στοιχείο της «κοινοτοπίας του κακού». «Μουσουλμάνος» στην κυριολεξία είναι ο υποψήφιος προς αποχώρηση αφού έχει επιλεγεί με κριτήρια αυθαίρετα και πώς να μην είναι αφού οδηγείται σπρωγμένος στο κάδρο της εξαίρεσης. Τα κριτήρια αποχώρησης κάποιου είναι ρευστά διότι δεν μπορεί να υπάρξουν κριτήρια σε μια τυχαία συνάθροιση ατόμων και μάλιστα «γυμνών» και

φονεύσιμων. Αυτός που «παρασύρεται» στην υποψηφιότητα συμπαρασύρει και άλλους υποψήφιους για τους οποίους αποφασίζει αυτός που κέρδισε μία ασυλία. Ο έχων άσυλο (μοναδική θέσμιση ύπαρξης) το έχει όχι για να κατοχυρώσει το δικαίωμα της ύπαρξης του τόσο όσο για να αποφασίσει ποιον θα επιλέξει για εξόντωση και αυτό είναι σαφές από τη μεριά της διοργάνωσης.

Το ολοκαύτωμα στην περίπτωση του *survivor* είναι δεδομένο και καθολικό γι' αυτό δεν μπορεί να παράξει καμιά αξία συλλογικής προοπτικής αφού το ίδιο έρχεται να καταστρέψει την ομάδα ως ύπαρξη μέσα από τη «θανατοπολιτική». Τα κριτήρια, όπως είπαμε, είναι αυθαίρετα διότι σε αυτές τις περιπτώσεις έχει σημασία ο «θάνατος» ως πολιτική και αυτό εξυπηρετεί το πλαίσιο. Τα κριτήρια για την εξόντωση κάποιου δεν δίνονται από «πάνω» όπως με τους «αρίους» αλλά παράγονται από τον κάθε «μουσουλμάνο» μόνο του. Άλλοτε ψηφίζουν τον πιο δυνατό άλλοτε τον πιο αδύναμο, άλλοτε τον πιο νικητή στα αγωνίσματα άλλοτε τον πιο ηττημένο. Σκοπός του κριτηρίου είναι η εξόντωση και η αναβολή εξόντωσης.

Δεν πρόκειται για ομάδα εναντίον ομάδας, όπου εκεί θα μπορούσε να παραχθεί κάποια κοινωνική σχέση (αλλοτρίωσης αλλά σχέση). Τα παρόντα κριτήρια βρίσκονται εντός της κοινοτοπίας του κακού που λέει και η Χάνα Άρεντ και τίποτα παραπάνω. Αλλά όλο το πρότζεκτ είναι μία τέτοια κοινοτοπία όπου ο αχαλίνωτος ανταγωνισμός οδηγεί στον συμβολικό θάνατο (όπως πριν μέρες τον νεαρό με την Πόρσε στον αληθινό). Εδώ λοιπόν η ασημαντότητα έχει και άλλες παραμέτρους. Η απαξία της ζωής αλλά και του νοήματος αφαιρούν και την αξιοπρέπεια από τον θάνατο. Ξεπερνάει λοιπόν τον ρατσισμό και κάνει τη θανατοπολιτική πιο καθολική αφού στην προκειμένη περίπτωση μετατρέπει ωραίους και υγιείς σε «μουσουλμάνους». Δηλαδή δεν έχει κανέναν τύχη στην επιβίωση την οποία απαγορεύει το *survivor*, παραμόνο στο χρηματικό κέρδος και φυσικά στο τηλεοπτικό.

Υ.Γ. 1. Παρόλα αυτά, μόνο ευρωβίζιον (που μπορεί να είναι ολοκαύτωμα μουσικής όμως τίποτα παραπάνω). Μαζί με τον ανθρακωρύχο που στριγγλίζει στις πορείες με το τετράδιο του να

γράφουμε τις ψήφους και την Ειρήνη να κάνει προβλέψεις στο καφενείο στα Εξάρχεια.

Υ.Γ. 2. Δανείστηκα όπως καταλάβατε τον τίτλο από το βιβλίο του Αγκάμπεν.

Συλλογή Ποιημάτων: Αθόρυβες Εκρήξεις

Δανάη Κασίμη

ΤΟ ΠΗΓΑΔΙ

Ψάχνω με αγωνία σε τούτη τη μαύρη τρύπα
τα ίχνη αναμνήσεων που καταναλώθηκαν
υποψίες ζωής βιωμένης
όχι είδωλα ενοχής, συντρίμμια κάθε εποχής

Βουτιά στο πηγάδι θα κάνω και ας χαθώ
στον κενό τη ζάλη θα ψάξω να σε βρω
χαμένα λόγια, σημάδια της ψυχής
που ακόμα κι αν σκιάζουν στολίζουν τη ζωή

Φωτιές απελπισίας ίσως και ν' αντικρίσω
για έρωτες και αγάπες που αφέθηκαν εδώ
μα η αλήθεια τους είναι τέτοια που θα ζουν για πάντα
στις μνήμες ερειπίων. Κρίμα

Θα κλείσει ποτέ το πηγάδι, ποιός ξέρει;
ίσως αν η ζωή μας άξια βιωθεί
και οι νεράιδες λάμπουν βαθιά μες στο σκοτάδι
που φτιάχτηκε στα μέτρα ολίγων εκλεκτών

Ο ΙΛΙΓΓΟΣ

Αισθάνομαι τον αέρα να παρασέρνει τα φύλλα
του κορμιού μου
Ζητώ να αφουγκραστώ ανάμεσα στις αμυχές του
νου μου,
το θρόισμά τους, το ανεπαίσθητο
ανατριχίλα φέρνει.. και διψάω γι' αυτή

Ο γδούπος της καρδιάς, που μου δείχνει ο καθρέφτης
μου προκαλεί τρόμο.
Θέλω να τον αφήσω μέχρι να γκρεμιστούν οι πύλες
του φαινόμενου εαυτού μου,
γοητεύομαι από τη μελωδία του γδούπου
που σταματάει... όταν ξυπνώ

Η ψυχική σύσπαση λένε, οδηγεί στην τρέλα
Μην ξυπνήσεις... ο αέρας... άκου
Τα φύλλα, χορεύουν στον ρυθμό του
ελευθερία, γαλήνη, ο εαυτός...

Μην ξυπνήσεις... μα θα το κάνεις
Μόνο θυμήσου... η μελωδία του
δεν κάνει θόρυβο...
οι λαμαρίνες κάνουν, όχι ο χρυσός..

ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ

Η δύναμη κλοτσάει πίσω από τα μάτια και το στήθος μου
Ακαθόριστη και μάλλον δειλή, σίγουρα υπαρκτή
Οκνηρή και άσπιλη όπως όλες παλεύει με σκιές του ασυνείδητου
Ίσως και του υπερεγώ, βλέπει τη ματαιότητα
σα μάγισσα πέτρινη που την αποτρέπει..

Δεν έχω βρει τη γλώσσα για να της μιλήσω
κατηγορώ το πρίσμα που έχω για θεό.
Τα χρώματα κι εκείνος μόνο εγγίζουν την πηγή
με μια ματιά που εκपुरσοκροτεί πίσω από τη στιβάδα του
προσώπου
και εισχωρεί για μια μόνο στιγμή στις ορχιδέες του εγκεφάλου

Μη φύγεις... κοίτα! Εσύ βλέπεις.. δεν μπορώ
Τα μάτια σου κοχλάζουν. Μου δείχνουν προσωρινά
την άβυσσο. Η δύναμη... βγαίνει...
Μη φύγεις! Κοίτα με

Η ΔΙΟΔΟΣ

Κάθε βράδυ ξημερώνει,
αποκτούν φωνή οι σκέψεις της
καταπιεσμένες επιθυμίες και πάθη
διαδραματίζονται μπροστά της
εκρήγνυνται στα μονοπάτια του εγκεφάλου της
σκοτώνοντας τους φύλακες των καθηκόντων
που λυμαινούνται τις αισθήσεις

Όταν βγαίνει ο ήλιος μουδιάζει ολόκληρη
προσπαθεί να ανασάνει βυθισμένη στα έγκατα
οργανωμένου εγκλήματος, που φωτίζεται τη μέρα
ζαλισμένη παραπατά, αναζητώντας κάτι
που θα της δώσει πνοή δημιουργίας

Θέλει να τσακίσει εχθρούς που κλαίνε
υποφέρουν εγκλωβισμένοι και απελπισμένοι.
Κάποιοι ξυπνούν σαν εκείνη τα βράδια
και δακρύζουν αντικρίζοντας έναν εαυτό,
δυνατό και ζωντανό... πού πήγε; Χάθηκε...
θα περιμένει να φτάσει πάλι η νύχτα

Θα σχίσει το δέρμα της γελώντας
και θα λυγίσουν οι περήφανοι και καλοκουρδισμένοι
ικετεύοντάς τη να γυρίσει πίσω... μη φύγει και χαθεί
σε μια επικίνδυνη περιθωριακή ζώνη, άγνωστη βέβαια..
μα εκείνη δε θα ακούει πια, η μελωδία θα σβήσει
τις φωνές και θα οδηγήσει τους τιτάνες στο φως..

ΥΠΝΟΒΑΤΕΣ

Τα φώτα της πόλης φιμώνουν τις κραυγές,
θυμίζουν φύλακες οχυρωμένων πυλών

κουκουλώνουν τις πληγές αγέρωχων αετών
που έπεσαν ηττημένοι και ψάχνουν μια νέα πηγή

Υπνοβάτες ισχυροί ορθώνονται στο σκοτάδι
πιάνονται χέρι χέρι χωρίς καμιά ενοχή
σβήνουν τα φώτα τα νεκρά
που βυθίζουν στο σκοτάδι πνιγμένες φράσεις
εξαϋλωμένες από τον φόβο

Οι ιαχές πολέμου καλύπτονται από τις λάμπεις
κινούμενων ειδώλων, που αργοσβήνουν
στα ατελείωτα μονοπάτια αστραφτερού λαβυρίνθου
φτιαγμένου από πίστες δελεαστικές

Υπνοβάτες ισχυροί ορθώνονται στο σκοτάδι
πιάνονται χέρι χέρι χωρίς καμιά ενοχή
σβήνουν τα φώτα τα νεκρά
που βυθίζουν στο σκοτάδι πνιγμένες φράσεις
εξαϋλωμένες από τον φόβο

Φωτογραφία: Ελιάνα Καναβέλη

**Ελεύθερος Κοινωνικός Χώρος
“Φαβέλα” στον Πειραιά |
17-18/03**

Εναρκτήριο Διήμερο Φαβέλας, Παρασκευή 17- Σάββατο 18 Μαρτίου

Η εμφάνιση των ελεύθερων κοινωνικών χώρων συνέπεσε με την πηγαία ανάγκη ενός σημαντικού κομματιού της κοινωνίας, να συνυπάρξει, να επικοινωνήσει, να συναποφασίσει, να ζήσει, έξω από το κυρίαρχο μοτίβο του ιδιωτικά ή κρατικά οριοθετημένου χώρου. Μία ανάγκη για την συλλογική και ατομική ανάπτυξη και εκδήλωση ενδιαφερόντων, δραστηριοτήτων και ανησυχιών χωρίς τη διαμεσολάβηση του χρήματος, της καταπίεσης και της επιβολής. Με βάση αυτήν την ανάγκη ολοένα και περισσότερος κόσμος αγκάλιασε τους ελεύθερους κοινωνικούς χώρους, που πλέον αποτελούν έναν **κοινωνικό θεσμό**, αναδεικνύοντας ένα διαφορετικό τρόπο διαχείρισης ενός χώρου και συνολικότερα ένα διαφορετικό τρόπο διαμόρφωσης της καθημερινότητας. Μιας καθημερινότητας που αγκαλιάζει και αποδέχεται το διαφορετικό, που είναι συνυφασμένη με το συλλογικό, που διαμορφώνει όρους ζωής αντίθετους με αυτούς της αποξένωσης, της ιδιώτευσης και της απάθειας.

Η Φαβέλα λοιπόν, είναι ένας αυτοδιαχειριζόμενος χώρος, που έχει ως στόχο να αποτελέσει κόμβο ακηδεμόνευτης πολιτικής και πολιτιστικής έκφρασης στον Πειραιά. Η Φαβέλα δεν ανήκει σε κανέναν και ανήκει σε όλους, όσους επιθυμούν να συνδράμουν στη διαμόρφωση ενός πεδίου ελεύθερης έκφρασης και δημιουργίας μέσα στην πόλη. Άνοιξε με την προσπάθεια ανθρώπων και ομάδων που νιώθουν τον εγκλωβισμό μέσα σε ένα αστικό τοπίο και περιβάλλον εμποτισμένο και αλλοτριωμένο από τα επιχειρηματικά, κυβερνητικά και εκκλησιαστικά συμφέροντα. Η φιλοδοξία μας είναι η Φαβέλα, εμπνευσμένη από τις βαμμένες με αίμα φτωχογειτονιές της Βραζιλίας, να είναι το πρώτο βήμα στο συνολικότερο επαναπροσδιορισμό του δημόσιου χώρου, με όρους ελευθερίας και ανοιχτότητας.

Στη Φαβέλα κανείς δεν κάνει “κουμάντο”. Οι αποφάσεις λαμβάνονται στις εβδομαδιαίες ανοιχτές διαχειριστικές συνελεύσεις, όπου ο καθένας έχει τη δυνατότητα ισότιμης συμμετοχής. Δεν χρηματοδοτείται, ούτε στηρίζεται από οποιονδήποτε κρατικό-κομματικό φορέα, παρά μόνο από τα έσοδα του μπαρ και τη συνεισφορά όσων επιθυμούν να συμμετάσχουν στις συνελεύσεις της. Φιλοδοξεί να φιλοξενήσει αυτό-οργανωμένες πολιτιστικές και πολιτικές ομάδες, δομές και πρωτοβουλίες πολιτών, που αποδέχονται το πλαίσιο της αυτοδιαχείρισης και της κοινωνικής απεύθυνσης.

Η φαβέλα είναι ένας χώρος που θα χωρέσει:

Όσους και όσες αντιστέκονται, σε ρατσιστικές-φασιστικές-σεξιστικές αντιλήψεις, λογικές καταστολής και περιορισμού των δικαιωμάτων καθώς και σε ότι υποβαθμίζει ακόμα περισσότερο την γειτονιά που ζούμε.

Όσους και όσες θέλουν να οργανώσουν και να εκφράσουν την αλληλεγγύη τους σε πρόσφυγες, άνεργους, φτωχούς, να δημιουργήσουν οποιαδήποτε δομή δωρεάν παροχής μαθημάτων, νομικής υποστήριξης, να βρουν ένα χώρο για τις συναντήσεις τους.

Εναρκτήριο Διήμερο Φαβέλας, Παρασκευή 17- Σάββατο 18 Μαρτίου:

Παρασκευή 17 Μαρτίου: Εκδήλωση- Συζήτηση “Παρουσίαση της Φαβέλας”. (19:00μμ)

Τι σημαίνει ελεύθερος κοινωνικός χώρος.

Την εκδήλωση θα στελεχώσουν ομιλητές από τους ελεύθερους κοινωνικούς χώρους Ελεύθερος κοινωνικός χώρος Nosotros (NosotrosSocialCentre), Micropolis social space for freedom και της Φαβέλας.

Θα ακολουθήσει πάρτυ οικονομικής ενίσχυσης του χώρου. (23:30)

Σάββατο 18 Μαρτίου: Προβολή ντοκιμαντέρ “Καλιαρντά”. Θα ακολουθήσει συζήτηση με τη σκηνοθέτη Πάωλα Ρεβενιώτη. (19:00)

Θα ακολουθήσει ρεμπέτικο γλέντι με ζωντανή μουσική. (22:30)

1η ανοιχτή συνέλευση της Φαβέλας, την **Τρίτη 21 Μαρτίου** στις 20:00

Ναυάρχου Βότση 11, στο Μικρολίμανο.

ελεύθερος κοινωνικός χώρος

Φαβέλα

Παρασκευή 17.3 στις 19:00

Εκδήλωση / Συζήτηση

Παρουσίαση της Φαβέλας

Τι σημαίνει ελεύθερος κοινωνικός χώρος
ομιλητές από τους κοινωνικούς χώρους:

Μικρόπολις // Νοσότρος // Φαβέλα
[θεσ/νίκη] [αθήνα] [πειραιάς]

Party

για την οικονομική ενίσχυση
του χώρου στις 23:30

Σάββατο 18.3 στις 19:00

Προβολή Ντοκιμαντέρ Καθαριτά

θα ακολουθήσει συζήτηση
με την ακηνοθέτη Πάολα Ρεβενιώτη

Ρεμπέτικο γλέντι

με ζωντανή μουσική στις 22:30

1η Ανοικτή Συνέλευση

Τρίτη 21 Μάρτη

στις 20:00

Ναύαρχου Βότση 11

Μικρολίμανο Πειραιάς

Σε Καθεστώς που Φυλακίζει Άδικα, η Θέση του Δίκαιου Βρίσκεται στη Φυλακή

Γιώργος Κτενάς

Αφειτηρία της διανοητικής υπόστασης του Μαρξ, αποτελεί η περίφημη 11^η θέση για τον Φόιερμπαχ: «Οι φιλόσοφοι μέχρι τώρα προσπαθούσαν να εξηγήσουν τον κόσμο, με διάφορους τρόπους. Αυτό που έχει σημασία τώρα, είναι να τον αλλάξουμε». Κι εδώ ως μας επιτραπεί να συμπληρώσουμε τον κορυφαίο διανοητή: Για να αλλάξει ο κόσμος, για να αλλάξει η κοινωνία που μέλη της είμαστε όλοι εμείς, πρέπει πρώτα να την κατανοήσουμε. Να τη στήσουμε απέναντι μας σαν πολιτικό υποκείμενο, να της κάνουμε σωστές ερωτήσεις και να πάρουμε τις κατάλληλες απαντήσεις.

Οπότε χρειάζεται να δούμε την κοινωνία που ζούμε, να τη μάθουμε, να την ερμηνεύσουμε σωστά και έπειτα να προσπαθήσουμε να την αλλάξουμε – με το να αλλάξουν οι άνθρωποι που τη στελεχώνουν. Διαφορετικά κάθε προσπάθεια θα πέσει στο κενό.

Μήπως όμως μπορούμε από τον μικρόκοσμο της ελληνικής κοινωνίας, να αναδυθούμε στον μακρόκοσμο έξω από αυτήν και να πάρουμε τις ίδιες απαντήσεις; Γιατί παρά τα ευδιάκριτα χαρακτηριστικά των λαών, όλοι σε έναν μεγάλο βαθμό είναι βυθισμένοι στο σύστημα του γραφειοκρατικού ύστερου καπιταλισμού. Και στη συντριπτική πλειοψηφία τους, τα πολιτικά καθεστώτα αποτελούν οικονομικές ολιγαρχίες. Με τον Καστοριάδη να σημειώνει ότι αποτελεί ιδεολογική οπισθοχώρηση και ιστορική αμνησία η αποδοχή, στις μέρες μας, της λέξης δημοκρατία. Μία πολύ απλή έννοια, που δεν αντιστοιχεί σήμερα στην πραγματικότητα που εκφράζει. Ο λόγος; Η αυξανόμενη πολιτική

απάθεια στο σύνολο του πληθυσμού, η ηλιθιότητά του. Και να θυμίσουμε ότι η αγγλική λέξη *idiotie*, που σημαίνει ηλιθιότητα, προέρχεται από την ελληνική λέξη *ιδιώτης* (-*idiot*). Εκείνος που ιδιωτεύει και δεν είναι ικανός να ασχοληθεί με τα δημόσια δηλαδή. Ή, ίσως, εκείνος που φοβάται να τα αλλάξει.

Κι εδώ μπαίνει ένα πολύ σοβαρό ερώτημα, που απασχολεί αιώνες την πολιτική φιλοσοφία: Πώς μπορεί να υπάρξει ως ελεύθερος ένας άνθρωπος μέσα σε μία κοινωνία, όταν υπακούει στους νόμους της ακόμα κι αν διαφωνεί με αυτούς; Υπάρχει πραγματική ελευθερία; Να το δούμε όμως σε άλλη βάση: Έχει σημασία η υπακοή σε νόμους που είναι άδικοι και δεν τεκμηριώνονται κοινωνικά (ετερονομία) ή χρειάζεται μία μαζική ανατρεπτική διάθεση εναντίον αυτών των νόμων; (– «Τι είναι η αυτονομία; Να μπορούμε ανά πάσα στιγμή να πούμε: αυτός ο νόμος είναι δίκαιος;» – Απόσπασμα συνέντευξης του Κορνήλιου Καστοριάδη στη *Revue de MASS*).

Κι εδώ αναδεικνύεται ένα άλλο ερώτημα: Ποιος ορίζει ποιοι νόμοι είναι καλοί και ποιοι όχι. Μία καλή απάντηση δίνει ο Θωρό, στην Πολιτική Ανυπακοή: *Σε ένα καθεστώς που φυλακίζει άδικο, η θέση τού δίκαιου βρίσκεται στη φυλακή. Μήπως λοιπόν ο υπέρτατος νόμος θα πρέπει να αφορά την ανθρώπινη ζωή και αξιοπρέπεια; Κι αν ναι, τελικά πρέπει να πάει στη φυλακή εκείνος που κλέβει μία φρατζόλα για να ζήσει ή ο υπουργός που δεν του εξασφαλίζει αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης;*

Να πάρουμε το παράδειγμα της Ιερισσού και ολόκληρης της Χαλκιδικής. Όταν μία πολυεθνική εμφανίστηκε ξαφνικά στην περιοχή, αλλοιώνοντας το περιβάλλον, ανατρέποντας την αρμονία τής φύσης και τσαλαπατώντας την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Στέλνοντας ξεκάθαρο μήνυμα θανάτου προς τους κατοίκους της περιοχής, με την φροντίδα και την αμέριστη συμπαράσταση του κράτους. Μεσημέρι Κυριακής, παρουσία του γράφοντος, δεκάδες άνδρες τής αστυνομίας απαγόρευσαν την είσοδο στο δάσος σε μία ομάδα ολιγάριθμων επισκεπτών, επειδή η περιοχή είναι ιδιωτική. Φαίνεται ότι το ίδιο ισχύει και για την ελληνική αστυνομία, είναι ιδιωτική. Οι κάτοικοι της Ιερισσού και άλλων περιοχών

τής Χαλκιδικής αντιστάθηκαν (και συνεχίζουν να το κάνουν), απέναντι σε ένα άθλιο νομικό πλαίσιο που δεν έχει στραγγαλίσει όμως το αίσθημα δικαιοσύνης που κυριαρχεί μέσα τους. Σε έναν ηρωικό αγώνα, που έχει πολιτικοποιήσει την καθημερινότητά τους, αναγκάζοντάς τους κάθε μέρα να βγαίνουν πιο δυνατοί.

Ιδού, λοιπόν, πεδίο δόξης λαμπρό: Είμαστε μαζί με τους κατοίκους τής Χαλκιδικής και ενάντια στους νόμους που φτιάχνουν οι ολιγαρχίες αριστερών και δεξιών κοινοβουλίων για χάρη των πολυεθνικών ή θα κοιτάξουμε πάλι τη δουλειά μας για να μην μπλέξουμε;

Προγραμματισμένη Βραχυβιότητα: Το Πραγματικό Πρόσωπο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

Χάρης Ναξάκης

Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας στο ΤΕΙ Ηπείρου, συγγραφέας
charisnax@yahoo.gr

«Ένα προϊόν που αρνείται να πεθάνει είναι καταστροφή για την επιχειρηματική τάξη.»

Στο θαυμάσιο ντοκυμαντέρ *Οι Πυραμίδες της Σπατάλης*, τρία παραδείγματα προγραμματισμένου θανάτου των προϊόντων προκαλούν εντύπωση. Ο εκτυπωτής του Μάρκου, ο λαμπτήρας του Λάιβερμωρ και οι γυναικείες κάλτσες.

Ο Μάρκος από τη Βαρκελώνη, που δεν έχει πολύ καιρό από τότε που αγόρασε τον εκτυπωτή του και αυτός χάλασε, απευθυνόμενος

στο κατάστημα από τον οποίο τον αγόρασε παίρνει την απάντηση ότι δεν υπάρχουν ανταλλακτικά, η δε επιδιόρθωση του θα κοστίσει 120 ευρώ, όταν ένας καινούριος κάνει μόλις 39 ευρώ. Ο Μάρκος ξεφυλλίζοντας το εγχειρίδιο του εκτυπωτή παρατηρεί έκπληκτος ότι η διάρκεια ζωής του είναι για 18.000 αντίτυπα, μόλις 5 χρόνια, ενώ στη συνέχεια αποσυναρμολογώντας τον διαπιστώνει ότι διαθέτει ένα τσιπάκι που μετρά τον αριθμό των σελίδων το οποίο δίνει εντολή για μπλοκάρισμα του εκτυπωτή όταν αυτές υπερβούν τις 18.000.

Στην οροφή ενός πυροσβεστικού σταθμού, στο Λάιβερμορ της Καλιφόρνιας των ΗΠΑ, ανάβει μια λάμπα συνεχώς από το 1901 μέχρι σήμερα. Γιατί αυτή η λάμπα δεν παράχθηκε ποτέ μαζικά; Το καρτέλ των εταιρειών παραγωγής λαμπτήρων, θορυβημένο από την παρουσία της ενοχλητικής λάμπας, σε μυστική συνάντηση του στη Γενεύη το 1924 αποφάσισε ότι ο λαμπτήρας αυτός ήταν ένα επιστημονικό ατύχημα και γι' αυτό καθόρισε και επέβαλλε στις εταιρείες παραγωγής λαμπτήρων ότι η μέση διάρκεια τους δεν πρέπει να ξεπερνά τις 1.000 ώρες.

Οι επιστήμονες της χημικής βιομηχανίας Dupont ανακαλύπτουν στο εργαστήριο μια άφθαρτη κλωστή, μια συνθετική ίνα νάιλον και με αυτή κατασκευάζουν ένα νάιλον καλσόν με μεγάλη διάρκεια ζωής. Η καινοτομία αυτή ποτέ δεν θα πάρει τον δρόμο της μαζικής παραγωγής ανθεκτικών καλτσών. Η διοίκηση της εταιρείας έδωσε την εντολή της απόκρυψής της και της αντικατάστασής της με μια συνθετική ίνα λιγότερο ανθεκτική, με προγραμματισμένη την ημερομηνία θανάτου της.

Στον αντίποδα των παραπάνω παραδειγμάτων οι επιχειρηματικές ελίτ επενδύουν σήμερα τεράστια ποσά για να φιλοτεχνήσουν μια ανθρωποκεντρική προσέγγιση της αποστολής των επιχειρηματικών τους ενεργειών. **Η επιχείρηση εξανθρωπισμού της απληστίας των αγορών ονομάζεται εταιρική κοινωνική ευθύνη.** Δύσκολο το έργο τους όταν στην ύστερη νεωτερικότητα, στην εποχή της απληστίας και του άκρατου ατομικισμού, οι 62 πλουσιότεροι του πλανήτη κατέχουν περισσότερο πλούτο από το φτωχότερο 3,6 δις κατοίκων της γης και το πλουσιότερο 1% του παγκόσμιου πληθυσμού έχει

περισσότερο πλούτο από το 99%. Το πέπλο συκής της επιχειρηματικότητας, η εταιρική κοινωνική ευθύνη, ορίζεται ως το σύνολο των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης που έχουν ως κίνητρο όχι μόνο την μεγιστοποίηση των κερδών αλλά και την μεγιστοποίηση των ωφελειών των εργαζομένων, των καταναλωτών, των προμηθευτών, των τοπικών κοινωνιών, του περιβάλλοντος, κλπ.

Πίσω όμως από τη στρατηγική του μάρκετινγκ για τον εξανθρωπισμό των κερδών βρίσκεται ο πυρήνας κάθε επιχειρηματικής στρατηγικής που σέβεται τον εαυτό της και αντιστοιχεί στο πραγματικό κίνητρο του φιλελεύθερου ατόμου, το προσωπικό συμφέρον, που προϋποθέτει τη μεγιστοποίηση των κερδών. Η στρατηγική η οποία υπηρετεί καλύτερα τον στόχο αυτό είναι η **αέναη δημιουργία νέων αναγκών** και η δημιουργία της αίσθησης του ανικανοποίητου των αναγκών, αλλά και η δημιουργική καταστροφή τους, η προγραμματισμένη δηλαδή απαξίωση των προϊόντων που αντιστοιχούν στις νέες ανάγκες. Η **προγραμματισμένη βραχυβιότητα, ο προγραμματισμένος θάνατος των προϊόντων, είναι η σχεδιασμένη συντόμευση του κύκλου ζωής τους, από την εισαγωγή τους στην αγορά μέχρι το θάνατο τους.** Η συντόμευση της ημερομηνίας λήξης των προϊόντων (βλ. Γ. Κολέμπας, Γ. Μπίλλας, *Ο ανθρωπολογικός τύπος της αποανάπτυξης – τοπικοποίησης*, Εκδόσεις των Συναδέλφων), η αύξηση του ποσοστού θανάτου τους, είναι η συνταγή για να αυξηθεί η ζήτηση των προϊόντων, ζήτηση που ενισχύεται από τα δάνεια του χρηματοπιστωτικού συστήματος με στόχο την ανάπτυξη της οικονομίας.

Στο τέλος ονομάζουμε πρόοδο το να δανειζόμαστε χρήματα για να αγοράζουμε προϊόντα που είναι προγραμματισμένα να χαλάσουν και ως μέτρο της πρόόδου ορίζουμε τον αριθμό των απορριμμάτων, των πρόωρων θανάτων, των τεχνολογικά ξεπερασμένων που πετάμε στους κάδους απορριμμάτων. Θα μπορούσαμε στην εποχή του καταναλωτικού ηδονισμού να ορίσουμε ότι ο μοντέρνος καταναλωτής καθορίζεται από τον όγκο των εβδομαδιαίων του απορριμμάτων ή ότι ανάπτυξη, ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, είναι

η αξία των απορριμμάτων που παράγει μια χώρα σε ένα έτος.

Εν τέλει ανάπτυξη δεν υπάρχει χωρίς βραχυβιότητα και πολιτισμός χωρίς απορρίμματα. Οι άνθρωποι ως απορρίμματα είναι το ανώτερο στάδιο της προόδου. Επειδή δε η προγραμματισμένη βραχυβιότητα δεν είναι εξαίρεση αλλά κανόνας, γι' αυτό και στην πολιτισμένη δύση το ανθρωπολογικό υπόδειγμα είναι ο καταναλωτής ηδονοβλεψίας, που καταναλώνει για να υπάρχει, που υπάρχει για να απελευθερώνει όλες τις επιθυμίες του και να τις καλύπτει με θνησιγενή αντικείμενα. Για το αυτοαναφορικό άτομο που δεν έχει υποχρεώσεις άλλα μόνο δικαιώματα, με υπέρτατο το δικαίωμα να κάνει πράξη τις ατομικές επιθυμίες του, ο μόνος τρόπος για να αποκρύπτει από τον εαυτό του την επίγνωση της θνητότητας του είναι να μετατρέπει σε θνησιγενή, σε σκουπίδια, ό,τι κατασκευάζει νομίζοντας ότι έτσι αναστέλλει τη δικιά του προγραμματισμένη βραχυβιότητα.

Ιστορίες ενός Μπάρμαν (2)

Νίκος Κουφόπουλος

Την μια Κυριακή, μια... κουβέντα στη Βαβυλωνία.

Την άλλη έμμετρα σχόλια... σοβαρά και αστεία.

Ή ο μπάρμαν θα μας λέει καμιά ιστορία...

Ντράι Μαρτίνι

Η βαρια πορτα του μπαρ ανοιξε αργα. Η ωρα ηταν ακριβως τρεις και τεταρτο μετα τα μεσανυχτα.

Ενας καλοντυμενος τυπος, με κοστούμι μαυρο, λευκο πουκαμισο με χρυσα ξενοκουμπα και γραβατα, πλησιασε αργα προς την μπαρα.

-«Σερβίρετε Ντράι Μαρτίνι ;» ρωτησε με ένα καπως υπεροπτικο υφος.

-«Φυσικα», απαντησε ο μπαρμαν, σε σχετικα αναλογο υφος. «Το

πιο ντράι που μπορείτε να φανταστείτε».

-«Τι εννοείτε;» ρώτησε ο τυπος, βγαζοντας ταυτοχρονα και αφηνοντας μπροστα του πανω στην μπαρα ένα πακετο Καρελια Εξελενς και έναν Ντυπον ασημενιο αναπτηρα. Ένα μεγαλο χρυσο ομορφο δαχτυλιδι στολιζε τον παράμεσο του αριστερου του χεριου.

-«Πώς πίνετε συνηθως το Ντράι Μαρτινι σας;», ρώτησε ο μπαρμαν.

-«Αναλογα με την διαθεση μου», απαντησε ο τυπος. «Όταν ειμαι χαρουμενος, θελω αρκετες σταγονες βερμουτ. Ίσως και πανω από δεκα. Όταν ειμαι λυπημενος, μου αρκουν δυο τρεις».

-«Τωρα τι διαθεση εχετε;», ρώτησε ο μπαρμαν.

-«Την χειροτερη που θα μπορουσα», απαντησε λυπημενα, σχεδον θλιμμενα ο τυπος και για πρωτη φορα εγινε καπως συμπαθης στα ματια του μπαρμαν.

-«Θα σας φτιαξω λοιπον το Ντράι Μαρτίνι που χρειαζεστε ακριβως», απαντησε ο μπαρμαν και αρχισε να παγωνει το ποτηρι και να βαζει παγακια στο σέηκερ.

-«Θελετε να μου πειτε πώς θα το φτιαξετε;» επεμεινε ο τυπος, ανάβοντας ταυτοχρονα ένα Καρελια Εξελενς.

-«Μα είναι απλο», απαντησε ο μπαρμαν. «Εναι σαφες ότι χρειαζεστε ένα αληθινο Ντράι Μαρτινι. Θα βαλω λοιπον το Τζιν που πρεπει και την ωρα που θα το ανακατευω στον παγο, θα γυρισω και... θα κοιταξω και το Βερμουτ. Θα του ριξω απλα μια ματια. Νομιζω ότι θα είναι αρκετο».

- «Σας ευχαριστω πολύ», απαντησε ο τυπος.

Ο μπαρμαν σερβιρε το Ντράι Μαρτινι, και μετα αφου εβαλε στο πικαπ το κονσερτο νουμερο πεντε του Μοτσαρτ με τον υπεροχο Βιατοσλαβ Ριχτερ στο πιανο, εβαλε και για τον εαυτο του ένα σφηνακι παλιο ουσικυ και αρχισε να το πινει το σιγα σιγα απολαμβανοντας το..

Ο Νέστωρας και η τρίχα στη μπυρα

Η πορτα ανοιξε αποτομα και ο Νέστωρας μπηκε φουριοζος ως συνηθως στο μπαρ.

Ηταν νωρις ακομα. Δυο ωρες περιπου πριν τα μεσανυχτα.

Ντι τζευ εκεινον τον καιρο ο Νεστωρας σε ένα κλαμπ με ροκ

μουσικές.

Παντα περναγε πριν παει για δουλεια, για να πει ένα ένα- δυο ποτα.

Νευρώδης, με χιουμορ και ισως λιγο παραπανω... ομιλητικός.

Τον συμπαθουσε όμως ο μπαρμαν.

Όταν δεν ειχε πολύ δουλεια, μιλουσαν μαζί για μουσικές.

Όταν ηταν απασχολημενος με αλλους πελατες ο μπαρμαν, ο Νεστωρας του απευθύνονταν με χιουμορ στον πληθυντικο.

Ετσι εγινε και εκεινη την μερα:

-«Μπορω να εχω ένα ποτο σας παρακαλω», ειπε και σταθηκε στην ακρη του μπαρ ορθιος.

-«Φυσικα κυριε», απαντησε ο μπαρμαν. «Τι θα πειτε σημερα;»

Περιπτωση ο Νεστωρας στα ποτα. Δεν ηξερες ποτε τι θα πει. Την μια επινε ουισκυ, την άλλη μπυρα, τη τριτη βοτκα, την άλλη κρασι. Άλλες φορες ζητουσε διαφορα κοκτειλ. Πολλες φορες τα ανακατευε.

-«Μια πολύ παγωμενη μπυρα παρακαλω», απαντησε.

-«Μαλιστα κυριε, αμεσως», ειπε ο μπαρμαν και τον σερβιρε γυριζοντας στην συνεχεια προς καποιους καινουριους που μπηκαν στο μπαρ.

Υπαρχουν καποιες ατυχες στιγμες σε όλα. Μια από αυτές συνεβη κι εκεινο το βραδυ:

Ο Νεστωρας, γελωντας φυσικα, καλεσε τον μπαρμαν κοντα του και χαμηλοφωνα για να μην ακουσουν οι διπλανοι του ειπε:

-«Κυριε, με συγχωρητε, αλλα μεσα στο ποτηρι της μπυρας μου υπαρχει μια τριχα».

Αμηχανια για λιγο, αλλα το χαμογελαστο προσωπο του Νεστωρα και η γνωριμια τους, αφηνε σαφως περιθωρια στον μπαρμαν για χιουμορ:

-«Νομιζω κυριε πως δεν μου ζητησατε μπυρα χωρις τριχα», ειπε και ταυτοχρονα πηρε το ποτηρι της μπυρας και το εχυσε.

-«Η αληθεια είναι πως όχι», απαντησε ο Νεστωρας συνεχιζοντας και αυτος με χιουμορ. «Σας ζητω συγνωμη. Επρεπε να ειμαι πιο ακριβης».

-«Ας μην το κανουμε θεμα. Σας συγχωρω.», απαντησε ο μπαρμαν και γελωντας εβαλε μια καινουρια μπυρα στο Νέστωρα και για τον εαυτο του ένα σφηνακι παλιο ουισκυ που αρχισε να το πινει σιγα

σιγα απολαμβανοντας το.

Ιορδάνης Τσομίδης

Ανοιξε η πορτα, και ο Ιορδανης Τσομιδης μπηκε στο μπαρ.

Ο μπάρμαν σε νεαρή ηλικία. Το μπαρ στην πλατεία Εξαρχειων.

Ο μπαρμαν ακουγε φυσικα και ρεμπετικα. Επαιζε και λιγο μπουζουκι.

Γνωριζε τον Ιορδανη Τσομιδη. Μεγαλος δεξιοτεχνης του μπουζουκιου. Και με χαρακτηριστικη πολύ βαρια, μπασα φωνη.

Για πολλα χρονια ο Τσομιδης ηταν στην Αμερικη.

«Πιτσιρίκο, ξηγησου ένα Τζωνυ μαυρο με ένα παγο», του ειπε και καθισε στην μπαρα.

Φορουσε ένα καλοραμενο βαθυ μωβ κουστουμι και γραβατα.

«Μαλιστα κυριε Τσομιδη, αμεσως», απαντησε ο μπαρμαν.

Φανηκε να του αρεσει που τον αναγνωρισε ο νεαρος τοτε μπαρμαν.

Σερβιρε το ουισκυ, και εστειλε τον βοηθο του στο περιπτερο να αγορασει ένα καλο πουρο. Το προσφερε στον Τσομιδη:

«Για σας κυριε Τσομιδη», του ειπε. «Για τις ομορφες πενιες που μας εχετε χαρισει. Και το ουσκυ κερασμενο από εμας».

Χαμογελασε πλατια. Αναψε το πουρο και πιανοντας το ποτηρι το σηκωσε σε χαιρετισμο:

«Στην υγεια σας αλανια», ειπε και κατεβασε μια γερη γουλια.

Ο μπαρμαν ειχε εκεινη τη μερα κεφια. Θελησε να τον πειραξει.

Δεν το σκεφτηκε πολύ:

-«Κυριε Τσομιδη, εχω ακουσει ότι στην Αμερικη, οι μπλουζμεν με τις κιθαρες τους σας ...σκιζανε εσας με τα μπουζουκια στα παιξιματα. Είναι αληθεια ».

Καταλαβε το πειραγμα και την προκληση του νεαρου μπαρμαν.

Συνεχισε για λιγο να πινει και να καπνιζει. Ένα μικρο χαμογελο ζωγραφιστηκε στα χειλη του και ο μπαρμαν κρεμαστηκε σε αυτά:

-«Ακου να δεις σπορε», απαντησε χαμογελωντας τωρα πλατια.

«Όταν ο Τσομιδης εμπαινε στα μαγαζια τους, σηκωνοντουσαν ολοι ορθιοι και εκαναν υποκληση. Το επιασες αυτό;».

Ο μπαρμαν ηξερε ότι αυτό ηταν αληθεια. Το ειχε ακουσει και από αλλους.

Ο Τσομιδης ηταν παιχταρας.

«Το έπιασα ακριβώς», απάντησε ο μπαρμαν γελώντας κι αυτός μαζί του,
και βάζοντας ένα σφηνάκι παλιο ουίσκυ, άρχισε να το πίνει σιγά σιγά
απολαμβάνοντας το.

Η Αλέκα της οδού Βουκουρεστίου

Άνοιξε η πορτά. Το χαμογελαστό πρόσωπο της Αλέκας φάνηκε για λίγο και ακουστήκε να λέει βιαστικά:

-«Καλή δουλειά ομορφoπαιδα».

- «Επίσης, καλά κουβέρ», απάντησε ο μπαρμαν που εκείνη την ώρα σκουπιζε με την λευκή πετσέτα τα κολονατά ποτήρια του κρασιού. Ο βοηθός πιο δίπλα γεμίζει τα ψυγεία. Το βράδυ μόλις ξεκινούσε. Το έντονο και βαρύ άρωμα της Αλέκας γεμίσε τον χώρο.

Βγήκε το ίδιο βιαστικά και πήρε την θέση της λίγο πιο πάνω από τον αριθμό δεκατεσσερα της Βουκουρεστίου που ήταν το μπαρ.

Η Αλέκα ήταν ένα από τα «κορίτσια» της Βουκουρεστίου.

Εκεί ήταν η ακριβή πιάτσα. Λίγα τα κορίτσια. Δύο τρεις όλες κι όλες. Πιο κάτω, στην πιάτσα της Σολωνός υπήρχε πολυκοσμία.

Στην Σολωνός τα κορίτσια ζητούσαν πενήντα ευρώ, ενώ στην Βουκουρεστίου, εκατόν πενήντα.*

Ήταν «κορίτσι πολυτελείας» η Αλέκα...

Μόλις το μπαρ έκλεινε, σταθερά στις δύο κάθε βράδυ, και ο μπαρμαν με τον βοηθό μαζεύαν το μαγαζί, πολλές φορές εμπαινε για μια καληνυχτά:

-Πως πήγε σήμερα, είχε δουλίτσα;

-Μπα ησυχία, απαντούσε ο μπαρμαν.

-Κι εγώ γαμώτο νέκρα. Δύο κουβερ όλα κι όλα.

Στην ορολογία των σερβιτόρων όταν προκειται για φαγητό, οι πελάτες «ονομαζονται» και κουβέρ. Κάθε πελάτης και ένα κουβέρ.

Η Αλέκα δανείστηκε από τους φίλους της τους σερβιτόρους την λέξη.

Άλλα βράδια, τα πράγματα ήταν σαφώς καλύτερα.

Η Αλέκα εμπαινε τότε στο μπαρ χαρούμενη, πετώντας πάνω στην μπαρα το μικρό τσαντάκι της. Καποιες φορές το ξεχνούσε ανοιχτό, και ξεχνούνταν από μέσα κραγιόν, κολόνιες, και

προφυλακτικά. Τα δικά της εργαλεία.

Φώναζε χαρούμενη προς τον μπαρμαν:

-«Κερνανε οι πουτανες σημερα μικρε. Πιασαμε τα δεκα κουβερ. Βαλε να πιω και βαλε και σε σας ό,τι γουσταρετε».

Της εβαζε ο μπαρμαν μια βοτκα πορτοκαλι που επινε παντα και μια μπυρα στον βοηθο του.

Εβαζε κι αυτος ένα σφηνακι παλιο ουισκυ και το επινε σιγα σιγα απολαμβανοντας το.

*Η Αλεκα ηταν στην Βουκουρεστιου όταν το νομισμα ηταν η δραχμη.

Η μετατροπη σε ευρω εγινε για ευνόητους λογους.

Υ.Γ. Εδώ Ελεύθερα Εξάρχεια

Αυτοδιαχείριση: Μύθος και Πραγματικότητα

Νίκος Ιωάννου

«Δουλεύουμε, πουλάμε, πληρωνόμαστε» είναι το μοντέλο βάσει του οποίου συνδικαλιστές και εργαζόμενοι ανακτούν το εργοστάσιο τη δεκαετία του '70 στη Γαλλία. Η ίδια λογική υπάρχει σχεδόν σε όλα τα αυτοδιαχειριστικά εγχειρήματα κατά την περίοδο της βιομηχανικής ανάπτυξης και γενικότερα της ανάπτυξης. Μέχρι και τη δεκαετία του '90, όπου με την εμφάνιση του ζαπατιστικού φαινομένου έχουμε την άρνηση τέτοιων αξιακών θεσφάτων και την αμφισβήτηση της πρωτοκαθεδρίας της οικονομίας και του παραγωγισμού. Παρότι παραδοσιακή κοινωνία, οι Ζαπατίστας εξέπεμψαν ένα παγκόσμιο μήνυμα δημοκρατίας. Ένα μήνυμα που λίγο αργότερα έγινε σημαία των πρώτων μεγάλων εξεγέρσεων του 21^{ου} αιώνα.

Όμως στις βιομηχανικές χώρες της μέχρι τότε εποχής, η απασχόληση των εργατών στο εργοστάσιο ήταν μια κατά κάποιον τρόπο κληρονομική βεβαιότητα. Αυτή η βεβαιότητα χάνεται τότε οριστικά και το κενό καλύπτεται από ένα στρώμα ανασφάλειας. Μια απώλεια που συνοδεύεται από σημαντικές αλλαγές στο παραγωγικό μοντέλο και την οικονομία: διάλυση της εθνικής παραγωγής και ανάπτυξης, μεταλλαγή της τοπικότητας, η οποία πλέον δεν προσδιορίζεται γεωγραφικά, αλλά σε σχέση με την κεντρική διαχείριση. Οι επιχειρήσεις λιγοστεύουν διαρκώς, με αποτέλεσμα βιομηχανικές περιοχές να μετατρέπονται σε όγκους ερειπίων. Οι θέσεις εργασίας είναι πλέον σκόρπιες σε όλον τον πλανήτη και η παγκόσμια αγορά εργασίας καθίσταται το πεδίο του νέου ανταγωνισμού.

Η ανάκτηση ενός εργοστασίου μοιάζει πολύ μικρή πρόταση μπροστά στο αδιέξοδο της διάλυσης των βεβαιοτήτων στις παλαιές βιομηχανικές χώρες και ενώ τα ζεστά φουγάρα της Κίνας υποδέχονται εκατομμύρια υποταγμένους εργάτες. Στη μια πλευρά του πλανήτη έχουμε αποβιομηχάνιση, ενώ στην άλλη έχουμε ένα βιομηχανικό παραλήρημα. Μια στεγνή ανατύπωση της καταναλωτικής κουλτούρας και της παραγωγής των εκατομμυρίων σκουπιδιών του καπιταλισμού. Όμως και αυτοί που κατορθώνουν να ανακτήσουν ένα εργοστάσιο στα τέλη της «χρυσής τριακονταετίας» δεν φαίνεται να εμφορούνται από το νόημα κάποιας άλλης, αντικαταναλωτικής κουλτούρας.

Το σλόγκαν **«δουλεύουμε, πουλάμε, πληρωνόμαστε»** έχει μια συνάφεια με τα διαφημιστικά πρότυπα της εποχής όπως το «ανάβει, ξυρίζει, γράφει» της Bic ή το «ντύνει, στολίζει, νοικοκυρεύει» της δικής μας Πειραϊκής-Πατραϊκής. Είναι αδιανόητη σήμερα μια ζωή κατακλυζόμενη από αυτά τα τρίπτυχα του καταναλωτισμού.

Όχι λόγω μιας hipster αντικαταναλωτικής αντίληψης, η οποία εξαντλείται στην αισθητική των πραγμάτων, αλλά λόγω μιας καθημερινής βιωματικής διαπίστωσης. Πρόκειται για την υποχώρηση του φαντασιακού του καταναλωτισμού, η οποία φτάνει σε τέτοιο βαθμό ώστε να εμφανίζεται στις στατιστικές ως

«ανεξήγητη μείωση της ζήτησης».

Αντιστοίχως θα μας φαινόταν αδιανόητη σήμερα μια ζωή κατακλυζόμενη από το τρίπτυχο «δουλεύουμε, πουλάμε, πληρωνόμαστε». Μια ζωή κατακλυζόμενη από το νόημα του παραγωγισμού και του καταναλωτισμού και μιας αμοιβής ώστε να μπορείς ευχάριστα να παράγεις και ανεμπόδιστα να καταναλώνεις.

Όταν ο πατέρας λέει στο παιδί του ότι πρέπει να βγει έξω, να ζήσει, γιατί η ζωή είναι μία αγορά όπου μπορείς να πουλάς κάτι με κέρδος –στην ταινία *Songs from the Second Floor* του Roy Anderson– κυριολεκτεί! Ο **παραγωγισμός** και ο **οικονομισμός** είναι καθολικά νοήματα ακόμη και πριν από είκοσι χρόνια. Είναι σήμερα το ίδιο καθολικά αυτά τα νοήματα; Σίγουρα το να έχεις αρκετά χρήματα παραμένει κυρίαρχη αξία. Το να παράγεις όμως για να τα αποκτήσεις είναι μια αξία με ελάχιστη σημασία. Μια αξία που δεν σου εξασφαλίζει τη θέση σου στην κλίμακα της κοινωνικής ανισότητας όσο χαμηλή και αν είναι η προσδοκία σου. Πρόκειται για τη μείωση του φαντασιακού της ανάπτυξης που, εκτός των σταθερά μειούμενων δεικτών της, συμπληρώνεται από παγκόσμια μείωση της διάθεσης για παραγωγικές επενδύσεις.

Πριν από σαράντα περίπου χρόνια λοιπόν συνδικαλιστές και εργαζόμενοι ανακτούν χρεοκοπημένες επιχειρήσεις και τις λειτουργούν, αφού οι ιδιοκτήτες τους αδυνατούν. Μία κίνηση που ήταν και παρέμεινε συμβολική, σαν ένα είδος απάντησης που θα μπορούσε να είχε δοθεί μπροστά στο κλείσιμο των βιοτεχνιών και των βιομηχανιών. Αυτή η κίνηση επανέρχεται σήμερα μέσα σε μια βαθειά κρίση διαφορετική από κάθε άλλη φορά. Μια κρίση που έχει να κάνει, εκτός των άλλων, με την καταστροφή της τοπικής-εθνικής παραγωγής στο πλαίσιο της οικονομικής παγκοσμιοποίησης.

«Αν δεν μπορούν αυτοί, μπορούμε εμείς». Τι όμως δεν μπορούν αυτοί, το οποίο μπορούμε εμείς; Είναι φανερό πως αντιμετωπίζουμε τα εργοστάσια σαν να φυτρώνουν από μόνα τους, σαν ένα φαινόμενο φυσικό όπως το φως του ήλιου ή την βροχή και όπως κείτονται πεθαμένα πια, να περιμένουν την εργατική

τάξη να τα αναστήσει. Οι επιχειρηματίες δεν μπορούν να διατηρούν μια επιχείρηση χωρίς να τους αποδίδει το προσδοκώμενο κέρδος. Ενώ «εμείς» μπορούμε να λειτουργούμε ένα εργοστάσιο και να μοιραζόμαστε ένα μικρότερο κέρδος ανάλογο των προσδοκιών μας. Είναι ποτέ δυνατόν μια τέτοια πρόταση να αλλάξει την παραγωγική ρότα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας;

Αν ναι, τότε σημαίνει ότι η αυτοδιαχείριση μπορεί να ξεπερνά τα εμπόδια της διάλυσης της τοπικής -εθνικής παραγωγής και της εξάρτησης από το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Αν ήταν αλήθεια κάτι τέτοιο, οι υπερασπιστές της εθνοκρατικής οπισθοδρόμησης θα εφάρμοζαν την αυτοδιαχείριση δια ροπάλου.

Έχουμε δύο περιπτώσεις όπου ένα ανακτημένο από τους εργαζόμενους εργοστάσιο καταφέρνει μια διάρκεια μέσα στο χρόνο:

Η μία είναι η περίπτωση όπου το παραγόμενο προϊόν είναι αρκετά ανταγωνιστικό και οι εργαζόμενοι διαχειριστές προσαρμόζουν την εμπορική δραστηριότητα στην παγκόσμια οικονομία της αγοράς. Τα κέρδη μοιράζονται εξ ίσου και το εγχείρημα εντάσσεται στο κανονιστικό καθεστώς του κράτους. Εδώ όμως έχουμε να κάνουμε με ένα πολυ- και ισο-μετοχικό παράδειγμα όπου οι αποφάσεις της συνέλευσης των εργαζομένων περιορίζονται σε τεχνικά ζητήματα παραγωγής και αναδιανομής. Τα ουσιαστικά ζητήματα τα αποφασίζει η διόλου ελεύθερη οικονομία και το διόλου παραχωρητικό κράτος. Οπότε για να έχουμε αυτοδιαχείριση θα πρέπει να αλλάξουμε το περιεχόμενο της λέξης.

Η άλλη περίπτωση, που παρουσιάζει και το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, είναι αυτή όπου οι εργαζόμενοι καταλαμβάνουν το εργοστάσιο και το λειτουργούν με οποιαδήποτε προσχηματική ένταξη σε κανονισμό, για να το θέσουν στην υπηρεσία μιας κοινότητας. Η κοινότητα θέτει εξ αρχής τους σκοπούς της και η παραγωγή και η οικονομία του εργοστασίου υποτάσσονται σε αυτούς τους σκοπούς. Τότε έχουμε πραγματικά ένα εγχείρημα αυτοδιαχείρισης, που μπορεί να μη φέρνει από μόνο του την επανάσταση, δείχνει όμως με σαφήνεια τον δρόμο προς αυτήν.

Σε κάθε περίπτωση, τα μέσα παραγωγής παίζουν τον μικρότερο ρόλο στη μετατροπή μιας καπιταλιστικής επιχείρησης σε αυτοδιαχειριστική. Αυτό που χαρακτηρίζει τη μετατροπή είναι το περιεχόμενο της πράξης των εργαζομένων. Εάν δηλαδή το περιεχόμενο αμφισβητεί ριζικά την υπάρχουσα θέσμιση και εάν θέτει τους όρους για μια εξαρχής δημιουργία του δημόσιου χώρου.

Ένα παράδειγμα είναι η «**Εφημερίδα των Συντακτών**», που είναι μια συνεταιριστική εφημερίδα και που συγκαταλέγεται μάλιστα στα αυτοδιαχειριστικά εγχειρήματα. Δεν είναι ανακτημένη επιχείρηση, αλλά συνεταιρισμός εργαζομένων του κλάδου, η πλειοψηφία των οποίων είχε εργοδότη την παλιά «Ελευθεροτυπία». Ένα Μέσο Μαζικής Ενημέρωσης που δεν διασφαλίζει κανέναν έλεγχο από πλευράς αναγνωστών, που λογοκρίνει περισσότερο απ' ό,τι λογόκρινε ο παλιός εργοδότης τους εργαζόμενους, που το περιεχόμενό του καθορίζεται από άτυπες ή τυπικές εξουσίες. Ποιο είναι λοιπόν το στοιχείο που θα επέτρεπε να χαρακτηριστεί το εγχείρημα αυτοδιαχειριζόμενο; Απλώς και μόνο το ότι είναι συνεταιριστικό;

Ένα διαφορετικό παράδειγμα είναι το κατειλημμένο εργοστάσιο της **BIOME** στη Θεσσαλονίκη. Οι εργαζόμενοι δημιούργησαν έναν συνεταιρισμό στο πλαίσιο μιας πλατιάς συνέλευσης αλληλέγγυων και παράγουν προϊόντα τα οποία δεν έχουν καμία σχέση με αυτά που παρήγαγε η καπιταλιστική επιχείρηση στο παρελθόν. Τα προϊόντα που παράγει η κατειλημμένη BIOME χαρακτηρίζονται «καλά» προϊόντα και διακινούνται μέσα από δίκτυα των αλληλέγγυων. Στη διαμόρφωση του περιεχομένου καθώς και στις αποφάσεις συμμετέχει μια κοινότητα ανθρώπων, έτσι που να μπορούμε να μιλήσουμε για ένα αυτοδιαχειριστικό εγχείρημα. Η επιβίωση του εγχειρήματος εδώ δεν εξαρτάται όπως βλέπουμε από το τι ακριβώς παράγει, αλλά από το κατά πόσο το ίδιο το εγχείρημα γίνεται φορέας των ιδεών ενός καινούριου κολεκτιβισμού.

Ενός κολεκτιβισμού που έχει να κάνει με το ποιοι είμαστε, γιατί και τι παράγουμε και για ποιον το παράγουμε. **Ενός**

κολεκτιβισμού που δεν έχει να κάνει απλώς με την αναδιανομή των κερδών αλλά κυρίως έχει να κάνει με τον κοινωνικό έλεγχο και τη δημοκρατία.

Εδώ βλέπουμε μια σημαντική διαφορά σε σχέση με το παραδοσιακό εργατικό κίνημα της ανάκτησης των θνησκόντων καπιταλιστικών επιχειρήσεων με το μότο «δουλεύουμε, πουλάμε, πληρωνόμαστε». Είναι μια σημαντική διαφορά του σημερινού νεογέννητου πολιτικού κινήματος με το παραδοσιακό. Οι «πολίτες κατά του λιθάνθρακα», ένα νικηφόρο κίνημα του πρόσφατου παρελθόντος (2007-2009), δεν χρησιμοποίησε οικονομικά επιχειρήματα, αλλά το «γιατί να παράγουμε ενέργεια και για ποιον», ένα πολιτικό ερώτημα κεντρικής σημασίας. Ένα πολιτικό ερώτημα που έθετε τους όρους για μια αυτοδιαχειριστική παραγωγή του κοινού αγαθού της ενέργειας. Αναμφίβολα το σύνθημα «αν δεν μπορείτε εσείς μπορούμε εμείς» έγινε προμετωπίδα του αγώνα της BIOME, αλλά ίσως τελικά δεν αντικατοπτρίζει με ακρίβεια το περιεχόμενο αυτού του αγώνα. «Μπορείτε δεν μπορείτε εσείς, εμείς μπορούμε και έχουμε το δικό μας τρόπο να τα καταφέρουμε» θα ήταν μάλλον το πιο κατάλληλο.

Περισσότερα από εκατόν πενήντα χρόνια εμπειρίας του κινήματος της αυτοδιαχείρισης είναι αρκετά για να καταλάβουμε τα δύο μεγάλα εμπόδια προς την εφαρμογή της.

Το ένα εμπόδιο είναι το κράτος. Σε όλα αυτά τα χρόνια, όποτε και αν εμφανίστηκε αυτοδιαχείριση, το κράτος προσπάθησε να την εντάξει στους κανονισμούς του ή να την καταστείλει· και στις δύο περιπτώσεις είχαμε είτε αλλοίωση του περιεχομένου της, είτε συρρίκνωσή της μέχρι εξαφάνισης. Το άλλο μεγάλο εμπόδιο είναι η «ελεύθερη» οικονομία ή αλλιώς η οικονομία της αγοράς. Όποιος λειτουργεί στο πλαίσιό της, ή ακολουθεί τους νόμους της ή πεθαίνει. Το μεγαλύτερο κέρδος με το μικρότερο κόστος: όταν ένα εγχείρημα αυτοδιαχείρισης υποτάσσεται σε αυτόν τον νόμο, αυτομάτως μεταλλάσσεται σε «αυτοδιαχειριζόμενη» κερδοσκοπία. Στην πραγματικότητα το αυτο-παύει να υπάρχει και γίνεται ετερο-διαχείριση, όπως και στην περίπτωση της κρατικής παρέμβασης. Ο κοινωνικός παράγοντας χάνεται και για τη

δημοκρατία ούτε λόγος να γίνεται. Εκτός εάν καταλαβαίνουμε τη δημοκρατία απλώς σαν μια διαδικασία.

Δηλαδή το ένα εμπόδιο είναι η πολιτική οργάνωση της κοινωνίας, το πολιτικό καθεστώς. Είναι μάλλον ακατόρθωτο να συμπλεύσει η αυτοδιαχείριση, η αυτοδιεύθυνση με τη διαχωρισμένη εξουσία και δεν μπορούν να υπάρξουν παρά μόνο σαν πράγματα αντιθετικά και ανταγωνιστικά. Το δεύτερο μεγάλο εμπόδιο, είναι η πρωτοκαθεδρία του χρήματος. Η επιβολή της οικονομίας σαν κυρίαρχου τομέα πάνω σε όλους τους υπόλοιπους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Όταν μια συλλογικότητα, ένας συνεταιρισμός ενστερνίζεται αυτή τη θεμελιώδη καπιταλιστική αξία, τότε δημιουργεί κάτι σαν συνεταιριστικό καπιταλισμό. Έναν καπιταλισμό με αναδιανεμητική γραφειοκρατία που τον είδαμε περιορισμένα μιν, να εμφανίζεται δε, σε συνεταιριστικά παραδείγματα. Παραδείγματα που έμοιαζαν πιο πολύ με πολυμετοχικά σχήματα παρά με αυτοδιαχειριστικά.

Γιατί λοιπόν θέλουμε αυτοδιαχείριση; Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα προσδιορίζει λίγο πολύ και το περιεχόμενο του κάθε εγχειρήματος. Θέλουμε θέσεις εργασίας ή μια κάποια οικονομική εξασφάλιση; Θέλουμε να μετρήσουμε την οικονομία και την παραγωγή με συλλογικό τρόπο; Τότε μάλλον απομακρυνόμαστε από το σκοπό μας που δεν είναι τίποτα άλλο από ένας πολιτικός σκοπός.

Θέλουμε λοιπόν την αυτοδιαχείριση επειδή θέλουμε αυτοκυβέρνηση. Αρχής γενομένης από την παραγωγή και την οικονομία που τις θέλουμε υποταγμένες στους υπόλοιπους τομείς των δραστηριοτήτων μας. Τομείς τους οποίους ορίζουμε εμείς, τα άτομα αυτής ή της άλλης κοινότητας. Αυτό ακριβώς προσδιορίζει ως αυτοδιαχειριστικό ένα εγχείρημα. Έτσι μπορούμε να ξεχωρίσουμε εκείνα τα εγχειρήματα που αυτοχρίζονται αυτοδιαχειριστικά και αποκτούν κάτι σαν τίτλο τιμής εξαργυρώσιμο κάθε στιγμή στο χρηματιστήριο των νοημάτων.

Το νέο πεδίο των κοινωνικών μαχών είναι αναμφίβολα ο δημόσιος χώρος: τα κοινά αγαθά και η δημιουργία του υπερταμείου

εκποίησής τους από την ελληνική κυβέρνηση είναι ένα δείγμα. Στον αντίποδα της εκποίησης δημιουργείται ένα κίνημα υπεράσπισης των κοινών αγαθών από το οποίο δεν λείπουν οι αυτοδιαχειριστικές προτάσεις. Είναι αλήθεια πως υπάρχουν χιλιάδες συνεταιρισμοί διαχείρισης της ύδρευσης και πολύ περισσότερο της άρδευσης σε όλον τον κόσμο. Όπως όμως εξηγήσαμε, συνεταιρισμός δεν σημαίνει απαραίτητα και αυτοδιαχείριση. Στις πιο πολλές περιπτώσεις χωριών ή πόλεων έχουμε σχήματα διαχείρισης της παροχής, μέλη των οποίων είναι οι χρήστες -μέτοχοι. Τι όμως αποφασίζουν αυτοί οι μέτοχοι και μέχρι πού φτάνει η δικαιοδοσία τους; Συνήθως αποφασίζουν για τα τετριμμένα, δηλαδή την τιμή του νερού, τη συντήρηση του δικτύου ή την κατανάλωση σε σχέση με τα αποθέματα. Αποφάσεις που παρ' ότι αφορούν τα τετριμμένα εξαρτώνται από την απόφαση της πολιτικής εξουσίας στη γενικότερη διακυβέρνηση.

Αν μιλήσουμε για τα μη τετριμμένα, η δικαιοδοσία των συνεταιριστών είναι ανύπαρκτη. Παράδειγμα, για ποιους σκοπούς μπορεί να χρησιμοποιείται το νερό; Μπορούμε να το χρησιμοποιούμε σε πυρηνικό εργοστάσιο; Μπορούμε να το χρησιμοποιούμε σε εξορύξεις, σε γήπεδα γκολφ ή άλλες υδροβόρες δραστηριότητες; Μπορούμε να πλένουμε το αυτοκίνητό μας; Θα εξασφαλίσουμε την απρόσκοπτη πρόσβαση όλων στο νερό; Θα προστατέψουμε την ελεύθερη ροή των ποταμών στη θάλασσα; Όλα αυτά είναι πολιτικές αποφάσεις και εξαρτώνται από άλλες αποφάσεις που αφορούν τομείς πέραν του νερού. Πώς λοιπόν κάνουμε αυτοδιαχείριση στον δημόσιο χώρο; Φτιάχνοντας μια νεροκοινότητα με περιορισμένη εξουσία στη θέση ενός υπουργείου νερού; Ή δημιουργώντας εξ αρχής τον δημόσιο χώρο – μια δημιουργία που θα βρίσκεται σε διαρκή σύγκρουση με την υπάρχουσα θέσμιση;

Είναι ψέμα πως συνεταιρισμός σημαίνει αυτοδιαχείριση. Είναι ψέμα πως αν μιλήσουμε για παραγωγή το μοντέλο δεν είναι άλλο από μια βιομηχανικού και κεφαλαιουχικού τύπου παραγωγή. Είναι ψέμα πως αν μιλήσουμε για τον δημόσιο χώρο το μοντέλο δεν είναι άλλο από τη γραφειοκρατική-οικονομική οργάνωση και

κατάτμησή του. Επίσης είναι ψέμα πως δεν νοείται πρόταση μιας άλλης κοινωνικής οργάνωσης εάν δεν συμφωνεί με τους κώδικες της οικονομικής επιστήμης ή μιας πολιτικής οικονομίας. Ψέματα που αποκαλύπτονται από μια παγκόσμια αυτοδιαχειριστική κίνηση, η οποία ξεπερνά τα στερεότυπα του 20^{ου} αιώνα θεσμίζοντας ρητά και διαυγασμένα λειτουργίες ελευθεριακής αντίληψης. Είναι ο παγκόσμιος κοινωνικός ψίθυρος κατά της γραφειοκρατίας και των αυθεντιών. Είναι ο ψίθυρος πίσω από τις δυνατές κραυγές, ο ψίθυρος που δημιουργεί ακατάπαυστα!

Το κείμενο του Ν. Ιωάννου δημοσιεύτηκε αρχικά στο πρώτο έντυπο τεύχος του kaboom, που κυκλοφόρησε τον Δεκέμβριο του 2016.

Καθεστωτικές Εϊτίλες

Μπάμπης Βλάχος

Λένε ότι την Ιστορία τη γράφουν οι... νικητές. Εν προκειμένω οι αριστερούληδες που διορίστηκαν απ' ό,τι φαίνεται επιστήμονες επί και μέσω Πασόκ. Ή, η αποφασιστική επικράτηση, καθοριστική για τα Έιτυς παγκοσμίως (και στη χώρα μας) των μήντια – πράγμα που καταντάει περίπου το ίδιο. Μια και την έκθεση που είδαμε στο Γκάζι θα τη ζήλευε οπωσδήποτε από εκπαιδευτική άποψη, όπως παλαιότερα τα ιστορικά ντοκουμέντα του Σκάι, ακόμη και το ίδρυμα Σόρος.

Η «Ελλάδα του '80» μπορεί να πουλάει «αισθητικά» και «νοσταλγικά», απέχει όμως παρασάγγας από τις όποιες αλήθειες και την πραγματικότητα της εποχής, ακόμη κι όταν παριστάνει ότι «κοροϊδεύει». Ανθολογώντας και τσιμπολογώντας, από τα πρωτοσέλιδα του Λαμπράκη κατά προτεραιότητα, τα κατατοπιστικά και αμερόληπτα, όντας παντελώς εκτός της (ταπεινής) πραγματικότητας των αιώνιων θυμάτων της Ιστορίας -των

σύγχρονων ψηφοφόρων/δημοκρατών, της πελατείας του «σοσιαλισμού», της χρόνιας ρωμαίικης κακομοιριάς αλλά και της επερχόμενης «λαμογιάς»-, που όμως έχαναν ήδη τότε τουλάχιστον τις ιδεολογικές τους αυταπάτες, μια και η Πρόοδος (εκτός από οικονομική) είναι πρωτίστως αναγκαιότητα και ιδεολογία της εξουσίας και ποτέ δεν υπήρξε «για όλους»- δεν κάνει καν ως Έκθεση την προσπάθεια ενός καλού μουσείου, ενός μαυσωλείου βρ' αδερφέ... Παραχαράσσοντας εν πολλοίς, για λόγους αμεροληψίας υποθέτουμε, ακόμη και την είδηση. Αρκεί, να πιστέψει κανείς την πασοκική προμετωπίδα περί «ευημερίας, δημοκρατίας» και... «Μέλλοντος». Που σήμερα πλέον, είτε με το στανιό, είτε από μεθαύριο-με-το-καλό χωρίς μνημόνια -όπως ισχυρίζεται ο εκάστοτε μεταΠασόκ Τσίπρας-, όλοι το έχουμε δει πού έβγαλε, πού μας πηγαίνει. Και ευτυχώς που η σύγχρονη φυσική απορρίπτει ως λάθος κι αναξιόπιστη την εκπαιδευτική γραμμή παρελθόν-παρόν-και μέλλον. Ευτυχώς. Γιατί αυτή η γραμμικότητα είναι που μας κακόμαθε.

*

Για παράδειγμα: Οποσδήποτε το να μην εννοείς αυτά που λες ή και, άλλα να εννοείς κι άλλα να κάνεις, είναι μια κατάκτηση και συνήθεια που ο νεοΈλληνας άργησε να τη σπουδάσει και να τη μοιράζεται, να την εκδημοκρατίσει. Αλλά αφότου πήρε το πτυχίο της ποιος τον πιάνει.

Η μεγάλη αλλαγή λοιπόν που οριστικοποίησε, καθιέρωσε και διέδωσε τέτοιες και άλλες πολλές, τις νέες συνήθειες της δεκαετίας του '80, επιπλέον και γιατί έβαλε επιτέλους την τηλεόραση στο κάθε σπίτι -και προς το τέλος της δεκαετίας σε παγκόσμια κλίμακα εκκίνησε το Ίντερνετ και την κινητή τηλεφωνία-, στη χώρα μας λειτούργησε και πραγματώθηκε όχι μόνο με τον πολιτισμική **μικροαστίλα** που επιδεικνύει η Τεχνόπολη και -μη χάσει- η Στέγη mall, αλλά βέβαια κυρίως με την ξέκωλα μεταδοτική, την αχαλίνωτη τότε **Πασοκίλα**. Πράγματι. Το Πασόκ στην εξουσία, καταρχάς πέτυχε πάραυτα να καθηλώσει κι... αποδομήσει το επικίνδυνα κοχλάζον κατά την πρώτη μεταπολίτευση -σε εποχές, ακόμη, ιδεών- Κοινωνικό Ζήτημα.

Μετατρέποντας κάθε τι Κοινωνικό σε εξαγοράσιμο, σε κρατικό (στο αντίθετό του δηλαδή) – σε Κρατισμό. (Και δεν εννοούμε βέβαια τις κρατικοποιήσεις που ήδη, τις μεγαλειωδέστερες, είχε ήδη κάνει ο Καραμανλής, και που ακόμη κι ο Μητσοτάκης αργότερα συνέχισε ως ενδεικνυόμενες για τον εγχώριο καπιταλισμό...) Πολλά χρόνια αργότερα το ίδιο θα επιτύχει και το μετα-πασόκ Σύριζα. Με την αρκούντως σημαντική διαφορά βέβαια, ότι το Πασόκ το πέτυχε μοιράζοντας (ξένο) χρήμα. Έως ότου εξαγοραστεί και διαφθαρεί -τον καιρό του Σημίτη, και επί Χρηματιστηρίου- και η τελευταία γιαγιά στο τελευταίο ακριτικό χωριό. Ενώ ο μεταμοντέρνος Σύριζα το πετυχαίνει ακολουθώντας πιστά την πρόσφατη, παγκόσμια χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση, του Ελέγχου δια της κάρτας (σίγουρα και σε χώρες χωρίς κάπιταλ κοντρόλς, όπως η Σιγκαπούρη για παράδειγμα), της δραστικά περιορισμένης ρευστότητας. Και προπαντός, με τη συνολική Ιδρυματοποίηση του πληθυσμού – αρκεί το χρεωκοπημένο κράτος (και οι ίδιοι) ναν' καλά.

Στα Έιτυς λοιπόν, επιτεύχθηκε στη χώρα -μέσω εξαγοράς και εργαλειοποίησης- ο οριστικός κατακερματισμός της Κοινότητας για λογαριασμό του Ατόμου. Ο εξαγριωμένος, ο ριζικός εκδυτικισμός (στο όνομα του «σοσιαλισμού» μάλιστα), που καμία Δεξιά δεν μπορούσε μέχρι τότε να πετύχει... Αυτή η μοντέρνα διάλυση, ενός αποπλανημένου -στα πεδία των μαχών του χρήματος- Εαυτού, το πολλά υποσχόμενο όργιο του ατομικισμού. Η αχαλίνωτη μίμηση του homo communicans, η αφασία του teleopticus – ζώου κι επενδυτή ταυτόχρονα. Κι η αρρωστιάρικη απληστία του νεόπλουτου με τα νέα ήθη, που από αυτήν εδώ τη δεκαετία -βάλε και τη σχεδιασμένη ατιμωρησία- αρχίζει ήδη και κτυπάει κόκκινο.

Γιατί το Πασόκ, με ξένα κόλλυβα, πέτυχε κι εκλαϊκευσε τον φαουστικό άνθρωπο. Η γενικευμένη εξαγορά, η Αλλαγή του, ως πλάνο... δημοκρατικής/ μικροκυτταρικής διείσδυσης της εξουσίας, υπήρξε εν τέλει ο απενοχοποιημένος Διάλογος για τον νεοΈλληνα. Που πήρε φόρα. Μέχρι ο Σόιμπλε κι οι προτεστάντες του λίγα χρόνια αργότερα, να τον ξαναγεμίσουν δανεικά και ενοχές.

Και όλα αυτά κάτω απ' τον πέπλο του «εκσυγχρονισμού» και της Προόδου. Άλλωστε, πάντα η σύγχρονη εξουσία βάφτιζε «ανάπτυξη» τη μηχανή της.

*

Έτσι λοιπόν, όποιος δεν καταδείχνει/ καταγγέλλει αυτό που άλωσε τον νεοΈλληνα της μεταπολίτευσης, κάνοντας δήθεν επιστήμη τη σήμερα ημέρα και κοινωνιολογία... των μήντια (είτε ως αριστερός είτε ως δεξιός, είτε -προπάντων- ως νεοφασίζων/(νεο)φιλελές, κεντρώος δηλαδή), στην καλύτερη περίπτωση παίζει απλώς το παιχνίδι, την «αρπαχτή», της λεγόμενης μεταμοντέρνας Αγοράς – τίποτε άλλο. Της ανάπηρης κι αυτής, λόγω «κρίσεως».

Στην Ελλάδα φαίνεται, το καθυστερημένα μεταμοντέρνο, όχι ο μηδενισμός ή η απάτη του αλλά η συνακόλουθη μπούρδα είναι αυτό που σήμερα επιπλέει. Από την πολιτική και τον Σύριζα, από τον Μητσοτάκη και τους... δημοκράτες ψηφοφόρους, έως τις δήθεν «πειραγμένες» θεατρικές παραστάσεις που πλειοδοτούν. Μόδα που διαπερνάει βέβαια κουτσά στραβά και τις εκπαιδευτικές μπούρδες τύπου Τεχνόπολης και Στέγης για τα Έϊτυς... Ευτυχώς που υπήρχε και κάνα πάρτυ.

*

Γιατί εκείνο που χάθηκε αλλά δεν λέγεται, για πολλοστή -ας πούμε- φορά στην Ιστορία, απ' τη δεκαετία του '80 σίγουρα, μαζί με την «αθωότητα» της Κοινότητας και ίσως οριστικά τον κόσμο των Ιδεών, είναι η... ιδέα της Ελευθερίας. Όχι η ίδια που, τότε υπήρξε; Όχι αυτήν που σου προσφέρει το χρήμα. Αλλά, η έ λ λ ε ι ψ ή τ η ς . Από τα μάτια των τωρινών σκλάβων. Εύκολα τη διακρίνει κανείς.

Και γιατί όπως έγραφε κάποιος φίλος τότε, στο μόνο πραγματικά σημαντικό περιοδικό στα Έϊτυς (και που βέβαια δεν υπάρχει στην Έκθεση) «...Μάς ξημερώνει η ευτυχία του ζώου. Θα περισσεύσει ίσως ο άρτος ο επιούσιος. (Κι η ατιμωρησία, λέω εγώ.) Αλλά θα λείψουν αυτά που έθρεψαν την Κοινότητα... (Ο πάλαι ποτέ, ο

απαγορευμένος -ιδίως στις προηγμένες δυτικές κοινωνίες!- Δημόσιος Χώρος.)». Υπερβολές.

Εκτός κι αν είχε προβλέψει ως ανθρωπότυπο τον δήμαρχο των «επιτυχημένων» CEO, τον... απλό υπηρέτη του νόμου και της τάξης, κάποιον Καμίνη.

Εκπομπή BABΥΛΩΝΙΑ | Στην Ελεύθερη Μετακίνηση Λέμε ΝΑΙ! (audio)

Εκπομπή BABΥΛΩΝΙΑ.

Κάθε Παρασκευή στις 14:00, στην ERTOPEN.

Αναλύσεις και σχολιασμός... από τα κάτω.

Την Παρασκευή, 3 Μαρτίου 2017, εξετάσαμε το θέμα της ελεύθερης χρήσης των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς. Μισόν αιώνα μετά την κριτική στην ιδεολογία του αυτοκινήτου η Ελλάδα απλώνει παντού αυτοκινητόδρομους, συρρικνώνει το σιδηρόδρομο, ενώ σηκώνει φράχτες ελέγχου της μετακίνησης στις πόλεις, που χωρίς τη μετακίνηση απλώς δεν είναι πόλεις!

Ποια είναι η γνώμη του Κώστα Φωτεινακη από τους Φίλους Της Φύσης; Τι αναφέρουν άνθρωποι που συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες για ελεύθερη μετακίνηση;

Παρουσιάζει ο Νίκος Ιωαννου. Δημοσιογραφική επιμέλεια: Γιώργος Παπαχριστοδούλου.

Ραδιοφωνικά στους 106,7 στα fm για την Αττική και την Εύβοια, στους 96,5 μέσω του εργατικού κέντρου Εύβοιας και στους 97,3 στην Βοιωτία, μέσω του ράδιο "Ένωση".

Διαδικτυακά στο <https://www.ertopen.com/radio>.

Τα ηχητικά όλων των εκπομπών **εδώ**.

Μια κουβέντα με τον... Σάμουελ Μπέκετ

Νίκος Κουφόπουλος

Την μια Κυριακή, μια... κουβέντα στη Βαβυλωνία.

Την άλλη έμμετρα σχόλια... σοβαρά και αστεία.

Ή ο μπάρμαν θα μας λέει καμιά ιστορία...

Μια κουβέντα με τον... Σάμουελ Μπέκετ

(Δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβριο του 2008 στην έντυπη Βαβυλώνια)

Συναντηθήκαμε εντελώς τυχαία έξω από ένα «κωλόμπαρο» κοντά στη λεωφόρο Αλεξάνδρας. Ήταν δυο η ώρα το βράδυ. Ιούνιος και πανσέληνος. Κοιταχτήκαμε με απορία. Δεν περίμενε και δεν περίμενα να βρεθούμε σε ένα τέτοιο μέρος. Λίγο αμήχανα και με κάποια συστολή πλησιάσαμε ο ένας τον άλλο. Δώσαμε τα χέρια, μουρμουρίζοντας κάτι σαν καλησπέρα και μπήκαμε μέσα στο μπαρ. Από τα ηχεία ακουγόταν Μητροπάνος «Πες μου πού πουλάν καρδιές». Καθίσαμε στη μπάρα και παραγγείλαμε ουίσκι σκέτο. Κάναμε νόημα στα κορίτσια ότι σήμερα δεν θέλαμε παρέα. Έβγαλα το μικρό μαγνητόφωνο και το έβαλα μπροστά μας. Με κοίταξε. Έβαλα δίπλα και μια Βαβυλωνία που είχα μαζί μου. Κατάλαβε και από τον τρόπο που με κοίταξε, ένιωσα ότι δεν είχε αντίρρηση να καταγράψω την κουβέντα μας.

(Όπως πάντα η κασέτα παραδίδεται στη Βαβυλωνία, είναι στη διάθεση κάθε αναγνώστη. Μιλήσαμε αγγλικά, εδώ παρουσιάζεται η πιστή μετάφραση...)

Νίκος: Σάμουελ, τι γίνεται...

Σάμουελ: Σαν τι να γίνει δηλαδή;

Νίκος: Πώς από δω;

Σάμουελ: Περαστικός, εσύ;

Νίκος: Κι εγώ...

(Παύση)

Νίκος: Γράφεις τίποτα αυτό τον καιρό;

Σάμουελ: Μαλακίες, δεν βγαίνει τίποτα. Εσύ;

Νίκος: Κι εγώ τα ίδια...

(Παύση)

Νίκος: Και τι κάνεις τώρα;

Σάμουελ: Περιμένω...

Νίκος: Ακόμα;

Σάμουελ: Ναι, γιατί εσύ τι κάνεις;

Νίκος: Και εγώ περιμένω...

Σάμουελ: Σου είπε ότι θα έρθει;

Νίκος: Όχι...

Σάμουελ: Τότε γιατί περιμένεις;

Νίκος: Δεν ξέρω, νιώθω όμως ότι θα έρθει...

Σάμουελ: Καλά, περίμενε τότε.

(Παύση)

Νίκος: Σου αρέσει ο Μητροπάνος;

Σάμουελ: Ναι, μου βγάζει νταλκά. Εσένα;

Νίκος: Το ίδιο. Παλιότερα ψιλοντρεπόμουνα να ακούω λαϊκά.

Σάμουελ: Γιατί;

Νίκος: Την είχα πατήσει και καλά με το έντεχνο...

Σάμουελ: Τους έφαγα στη μάπα και εγώ όλους αυτούς.

Νίκος: Κάναμε όμως τη διαδρομή.

Σάμουελ: Ναι. Χρήσιμο ήταν...

(Μεγάλη παύση)

Νίκος: Να σε ρωτήσω;

Σάμουελ: Τι;

Νίκος: Αν τελικά δεν έρθει, τι θα κάνεις;

Σάμουελ: Θα έρθει. Μου το είπε.

Νίκος: Αν, λέω, τελικά δεν έρθει;

Σάμουελ: Δεν γίνεται να μην έρθει, είπε πως θα έρθει οπωσδήποτε.

Νίκος: Καλά....

(Παύση)

Σάμουελ: Εσύ που περιμένεις χωρίς να σου πει ότι θα έρθει;

Νίκος: Τι;

Σάμουελ: Λέω, γιατί περιμένεις;

Νίκος: Δεν ξέρω, δεν μπορώ να κάνω αλλιώς.

Σάμουελ: Γιατί;

Νίκος: Γιατί υποσχέθηκα ότι θα περιμένω.

Σάμουελ: Και αν δεν έρθει;

(Πολύ μεγάλη παύση)

Νίκος: Να σου διαβάσω κάτι που είχα γράψει πιο παλιά;

Σάμουελ: Όχι...

Νίκος: Ωραία. Άκου...

Νύχτα μεθυσμένη

Τον φόβο μου τον μέτρησα μια νύχτα των τρελών.

Φοβήθηκα... Το τέλος του ήταν πολύ κοντά.

Και είπα ας γυρίσω πάλι στον κόσμο των δειλών.

Τι περιμένει άραγε, πέρα απ' αυτόν μετά;

Ο φόβος μου τελείωσε. Μια νύχτα ήταν μεγάλη.

Και βρέθηκα μονάχος σε έναν ψηλό γκρεμό.

Λάμπεις στο βάθος έβλεπα. Τις είχα δει και πάλι.

Νύχτα και τότε και είχα πει: «Ας φύγω από δω».

Νίκος: Να σε ρωτήσω κάτι άλλο;

Σάμουελ: Ρώτα.

Νίκος: Γιατί γράφεις;

Σάμουελ: Δηλαδή;

Νίκος: Λέω για ποιο λόγο γράφεις;

Σάμουελ: Να μην γράφω δηλαδή;

Νίκος: Δεν είπα αυτό.

Σάμουελ: Αλλά;

Νίκος: Άλλο λέω, δεν καταλαβαίνεις; Λέω για ποιο λόγο γράφεις;

Σάμουελ: Δεν καταλαβαίνω.

Νίκος: Καλά άστο...

Σάμουελ: Το άφησα....

(Παύση)

Νίκος: Δεν μου λες...

Σάμουελ: Ανήσυχος είσαι...

Νίκος: Δηλαδή;

Σάμουελ: Τι δηλαδή; Ας σωπάσουμε για λίγο.

Νίκος: Να σωπάσουμε.

Σάμουελ: Είναι πολύ χρήσιμο. Απαραίτητο. Πιο σημαντικό και από το να μιλάμε. Μας φέρνει πιο κοντά.

(Πάρα πολύ μεγάλη παύση)

Νίκος: Θυμάμαι όταν ήμουνα πιτσιρικάς όλο γελούσα...

Σάμουελ: Τώρα δε γελάς;

Νίκος: Γελάω, αλλά και κάποιες φορές μου έρχεται να κλαίω...

Σάμουελ: Το ίδιο είναι...

Νίκος: Ποιο;

Σάμουελ: Το κλάμα και το γέλιο....

Νίκος: Δεν καταλαβαίνω...

Σάμουελ: Καλά, άστο.

Νίκος: Το άφησα...

Ακούγεται πάλι το τραγούδι... «Πες μου πού πουλάν χαρές να στις πάρω όλες».

Εδώ Ελεύθερα Εξάρχεια...